

39/1994. (VI. 28.) FM rendelet

a mesterséges termékenyítésről, az embrióátültetésről, az állati szaporítóanyagok előállításáról, felkínálásáról, forgalmazásáról és felhasználásáról

Az állattenyésztésről szóló 1993. évi CXIV. törvény (a továbbiakban: Tv.) végrehajtására, a Tv. 49. §-a (1) bekezdésének a) 1., 10. és 11. pontjában kapott felhatalmazás alapján az alábbiakat rendelem el:

1. §

(1) A rendelet hatálya kiterjed a szarvasmarha, juh, kecske, ló, sertés, valamint a zárt térben tenyésztett vadfajok közül a szarvas művi szaporítás útján történő, köztenyésztést szolgáló egyedeinek és szaporítóanyagának előállítására, forgalmazására, felhasználására, e tevékenységek feltételeire és azok ellenőrzésére.

(2) Nem tartozik a rendelet hatálya alá a friss sperma üzemben belüli termelése és annak kizárólag a saját állatállomány termékenyítésére való felhasználása, kivéve, ha az szolgáltatási, illetve köztenyésztési célból történik.

(3)¹ A rendelet sperma forgalmazásra vonatkozó előírásait a spermatároló központok létesítéséről és üzemeltetéséről szóló külön jogszabályban² foglalt eltérésekkel kell alkalmazni.

Mesterséges termékenyítés

Mesterséges termékenyítő állomások

2. §

(1)³ A mesterséges termékenyítő állomást üzemeltetési engedély alapján lehet működtetni. Az üzemeltetési engedélyt — kérelem alapján — a Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal (a továbbiakban: NÉBIH) adja ki, ha a mesterséges termékenyítő állomás

a) rendelkezik

1. az üzemeltetés személyi és az 1. számú melléklet szerinti műszaki feltételeivel,

2. elismert tenyésztő szervezettel az 5. § alapján kötött együttműködési szerződéssel;

b)⁴ szaporítóanyag előállítás céljából olyan apaállatokat tart, amelyek hazai szervezésű ivadékvizsgálati programban vesznek, vagy vettek részt. Az ivadékvizsgálati kötelezettség alól az adott fajta tenyésztő szervezetének javaslata alapján – összhangban a tenyésztési programjával – eltérés engedélyezhető;

c) apaállat állománya rendelkezik mesterséges termékenyítési engedéllyel, és állategészségügyi szempontból megfelel a jogszabályi előírásoknak;

d) állatorvos alkalmazásával vagy igénybevételével biztosítja az apaállat állomány folyamatos állategészségügyi szakmai felügyeletét;

(2) A mesterséges termékenyítő állomás üzemeltetéséért felelős személy állatorvos vagy mezőgazdasági mérnök képesítéssel rendelkező személy lehet.

(3)⁵ Az üzemeltetési engedély iránti kérelmet a NÉBIH-hez kell benyújtani, melynek tartalmaznia kell az engedélykérő megnevezését (cégét), címét, valamint a létesítmény címét (telephelyét), továbbá a tevékenységi kört. A kérelemhez csatolni kell az (1) bekezdésben írt feltételek fennállását igazoló iratokat.

3. §

(1) Az üzemeltetési engedély meghatározott tevékenységi körre vonatkozik.

(2) Az üzemeltetési engedéllyel rendelkezőnek a 2. § (1), (2) bekezdésében foglaltak változása esetén az engedély módosítását kell kérnie.

(3)⁶ Az elismert tenyésztő szervezet a NÉBIH-nél kezdeményezheti a kiadott üzemeltetési engedély visszavonását, ha a mesterséges termékenyítő állomás nem a fajta tenyésztési szabályainak figyelembevételével végzi tevékenységét.

(4)⁷ A jogszabályi előírásoknak meg nem felelő működés esetén a NÉBIH a mesterséges termékenyítő állomás üzemeltetési engedélyét visszavonja vagy azt a feltételek teljesítéséig felfüggeszti.

4. §

Az állomásnak a tenyésztési célra gyűjtött adatokat továbbítani kell a tenyésztési adatbank részére.

5. §

A mesterséges termékenyítő állomásnak az érintett elismert tenyésztő szervezetekkel megállapodást kell kötnie, amelyben vállalja, hogy

a) a tenyésztési programnak megfelelő apaállatokat állít be és használ;

b) részt vesz a fajtafenntartó szervezet tenyésztési programjában, különösen az apaállatok ivadékvizsgálatában;

c) az általa forgalmazott spermamennyiség arányában — figyelembevétel az import spermát is — részt vállal az ivadék teljesítményvizsgálatok, a termelésellenőrzés költségeiből;

d) figyelembe veszi a vonatkozó Teljesítményvizsgálati Kódex-ben megfogalmazott elveket;

e) szarvasmarha esetében gondoskodik az ivadékvizsgálati származásellenőrzéshez szükséges vérminták begyűjtéséről és azok megvizsgálásáról;

f) a hatósági követelményeknek megfelelő minőség szempontjából ellenőrizteti az ivadékvizsgálatra kijelölt bikasperma szériákat;

g) jogszabályban meghatározott módon részt vesz a tenyésztési adatok gyűjtésében és feldolgozásában.

6. §

(1) A mesterséges termékenyítő állomásnak spermatermelésre olyan mesterséges termékenyítési engedéllyel rendelkező apaállatot szabad használni, amelynek

- a) tenyésztértéke eléri az elismert fajtafenntartó tenyésztő szervezet által előírt teljesítményszintet, vagy az apaállatot ivadék teljesítményvizsgálatra jelölték ki;
- b) az apaállat egészséges, nincs olyan betegsége, amely a spermán keresztül átvihető;
- c) tenyésztéshigiéniai szempontból megfelelő, öröklődő genetikai ártalmaktól, kromoszóma rendellenességektől mentes;
- d) szaporodásbiológiai szempontból megfelel a minőségi — bikák és kanok esetében a 3. számú melléklet szerinti — feltételeknek és követelményeknek.

(2) A mesterséges termékenyítő állomás minden apaállatról, amelytől spermát nyertek legalább az alábbi tartalmú nyilvántartást vezeti:

- a) az apaállat törzskönyvi nyilvántartási száma, faja, fajtája, a származási ország, az apaállat vércsoportja vagy a vércsoportvizsgálat megtörténte, valamint az adat nyilvántartásának helye és kódja;
- b) az apaállat beállításának (termékenyítésbevitelének) időpontja, az állomásra érkezésének, távozásának időpontja és oka;
- c) a sperma levételének időpontja és feldolgozásának módja;
- d) a sperma minőségellenőrzésének adatai, a minőségtanúsítvány kiállításához szükséges adatok;
- e) a spermaadagok elhelyezése;
- f) az egy ejakulátumból előállított dózisok száma, termelési száma, kiadása és az esetleges visszavételezés száma.

Mesterséges termékenyítési engedély

7. §

(1)⁸ A mesterséges termékenyítési engedélyt a mesterséges termékenyítő állomás kérelmére a NÉBIH akkor adja ki, ha a spermát szolgáltató apaállat megfelel a 6. § előírásainak. A kérelemhez mellékelni kell

- a) a 6. § (1) bekezdésének a) pontjában foglaltakról az illetékes elismert tenyésztő szervezet javaslatát;
- b) a 6. § (1) bekezdésének b) pontjában foglaltakról a hatósági állatorvosi igazolást;
- c)⁹ a 6. § (1) bekezdésének d) pontjában foglaltakról a NÉBIH szaporodásbiológiai laboratóriumának tanúsítványát.

(2)¹⁰ A tenyésztésre való alkalmasság szaporodásbiológiai megítéléséhez az apaállat mesterséges termékenyítésbevitelét megelőzően a mesterséges termékenyítő állomás megrendelésére és költségére a NÉBIH-nek meg kell vizsgálnia és laboratóriumi vizsgálatokkal alá kell támasztani, hogy az ondó minősége előírászerű, és az a sperma minőségét károsan befolyásoló fakultatív kórokozókat nem tartalmaz.

(3)¹¹ A 6. § (1) bekezdés *c)* és *d)* pontjába tartozó olyan vizsgálatok elvégzéséről, amelyekre a NÉBIH saját vizsgálati háttérrel nem rendelkezik, az általa kijelölt laboratórium igazolását kell bemutatni.

(4) Amennyiben a kitűzött tenyészcél elérése ezt szükségessé teszi, továbbá import esetén — az illetékes tenyésztő szervezet javaslatára — a termékenyítési engedély meghatározott számú inszeminálásra korlátozható, vagy feltételek teljesítéséhez köthető.

(5) Új apaállat beállításakor a mesterséges termékenyítési engedélyt a karantént követően, a spermatermelés megkezdése előtt kell megkérni.

8. §

(1) A mesterséges termékenyítési engedély felülvizsgálata és megújítása a mesterséges termékenyítő állomás éves felülvizsgálata alkalmával történik.

(2) Azon állatfajok esetében, ahol a tenyészték-becslés eredményei éven belüli gyakorisággal is változhatnak — például szarvasmarha BLUP lista — a megállapított genetikai minőségszint alatti apaállat termékenyítési engedélye az eredménylista közzétételének napjától felfüggesztésre kerül.

(3) Az 1. § (2) bekezdése szerinti apaállat felhasználás esetén a termékenyítési engedéllyel egyenértékű az illetékes elismert tenyésztő szervezet általi apaállattá nyilvánítás.

A sperma felkínálása

9. §

(1)¹² A mesterséges termékenyítő állomásról sperma a következő feltételekkel kínálható fel értékesítésre:

a) mesterséges termékenyítő állomáson történt a sperma levétele, és az a forgalmazáskor érvényes mesterséges termékenyítési engedéllyel rendelkező apaállattól, vagy engedélyezett importból származik;

b) a kiszerelt spermaadagokat a donor apaállat azonosítóival a 3. számú melléklet szerint úgy jelölték meg, hogy azok összecserélése vagy azokkal elkövethető visszaélések kizárhatók;

c) rendelkezésre áll a szaporítóanyag származási igazolásának kiállításához szükséges dokumentáció, valamint a spermát szolgáltató apaállat vércsoportvizsgálati vagy egyéb, a származásellenőrzést szolgáló vizsgálati eredménye.

(2)¹³ A 6. §-ban foglalt feltételek teljesítése esetén a NÉBIH engedélyével friss spermás termékenyítéshez a mesterséges termékenyítő állomás megbízottja által mesterséges termékenyítő állomáson kívül is nyerhető sperma. Az így nyert spermát a mesterséges termékenyítő állomásokra vonatkozó előírások szerint lehet csak forgalmazni.

A sperma forgalmazása

10. §

(1)¹⁴ A mesterséges termékenyítő állomás a sperma forgalmazás során a forgalmazott tételt tanúsítvánnyal látja el, amelynek a forgalmazás során kísérnie kell a forgalmazott tételt. A tanúsítvány legalább a következőket tartalmazza:

a) a spermát adó apaállat adatai közül

1. a fajt, a fajtát, az egyedi számot, a törzskönyvi számot, a központi lajstromszámot,
2. az apaállat termékenyítő képességét, a rendelkezésre álló összesített fertilitási adatok alapján (bikák és kanok esetében a 3. számú melléklet szerint);

b) a szaporítóanyag (sperma) adatai közül: a termelési számot, a levétel időpontját, a spermadonor azonosítóit;

c) a spermatermelő telephelyét, címét, a forgalmazás, illetve kiadás időpontját;

d) az átvevő nevét, címét, szándékát az átvett tétellel (közvetlen vagy közvetett felhasználás);

e) bika és kan sperma esetében minőségtanúsítványt a 3. számú mellékletben foglalt egyéb minőségi feltételekről. Egyéb fajoknál az alkalmazott hígítót és antibiotikumot, a kiszerezés módját, egy termékenyítéshez elegendő adagban a megfelelő ivarsejtek számát és százalékos arányát az egy termékenyítéshez szükséges adag mennyiségét, a sperma minőségvizsgálatának főbb adatait.

(2)¹⁵ Viszontforgalmazás esetén a forgalmazónak a spermát szállítólevéllel, számlával és az eredeti minőségtanúsítvány szükséges számú másolataival kell ellátnia. A forgalmazó az értékesítésekről készített összesítővel havonta tájékoztatja az eredeti kibocsátó mesterséges állomást.

(3)¹⁶ A forgalomba hozott sperma minőségéért a forgalmazó felel. Vitás esetekben az érdekelt fél megrendelésére a NÉBIH vizsgálja meg, hogy a szaporítóanyag minőségi szempontból megfelel-e ezen jogszabály követelményeinek.

(4)¹⁷ A NÉBIH a minőségi előírásoknak nem megfelelő spermatétel további forgalmazását és felhasználását megtilthatja.

(5)¹⁸ A NÉBIH a törvény által meghatározott esetekben állattenyésztési bírság kiszabását kezdeményezheti.

11. §¹⁹

Mesterséges termékenyítési tevékenység

12. §²⁰

(1) Mesterséges termékenyítés

a) szolgáltatásként a Tv. 33. §-ában meghatározott feltételekkel,

b)²¹ saját állományban – NÉBIH azonosítóval ellátott – tulajdonosként, az állat tartójaként, illetve alkalmazottként adatszolgáltatási kötelezettség teljesítésével

végezhető.

(2)²² Az (1) bekezdés a) pontja szerinti tevékenységet a NÉBIH-nél vezetett nyilvántartásba (a továbbiakban: szakmai névjegyzék) bejegyzett

a) állatorvos, vagy

b) e tevékenységre vonatkozó képesítéssel rendelkező személy [a továbbiakban a) és b) együtt: inszeminátor]

végezheti.

(3)²³ A szakmai névjegyzékbe történő bejegyzés iránti kérelmet a NÉBIH-hez kell benyújtani

a) a személyi adatok (név, szakképesítés, születési év, lakcím, személyazonosító, munkahely) megjelölésével;

b) az állatorvosi oklevél, illetve inszeminátori bizonyítvány másolatának egyidejű csatolásával, valamint

c)²⁴ a működési terület és az állatfaj megjelölésével, és a területileg illetékes fővárosi és megyei kormányhivatal élelmiszerlánc-biztonsági és állategészségügyi igazgatósága (a továbbiakban: élelmiszerlánc-biztonsági és állategészségügyi igazgatóság) hozzájárulásával.

(4)²⁵ Az (1) bekezdés b) pontja szerinti tevékenység végzéséhez szükséges azonosítót a (3) bekezdés a) és c) pontjaiban foglaltak megjelölésével, valamint az állatfaj megnevezésével kell kérni a NÉBIH-től. Ez esetben a (3) bekezdés c) pontja szerinti működési terület kizárólag a saját állomány tartási helye lehet.

(5)²⁶ A szakmai névjegyzékben szereplő, illetve az azonosítóval rendelkező személynek a (3) bekezdésben megjelölt adatok változását, annak bekövetkezését követő 30 napon belül, a módosítani kívánt adatok közlésével írásban kell kérnie a NÉBIH-től.

(6)²⁷ A nyilvántartásba vételről és a nyilvántartási számról a kérelmezőt, valamint a (3) bekezdés c) pontja szerinti élelmiszerlánc-biztonsági és állategészségügyi igazgatóságot a NÉBIH értesíti.

13. §²⁸

(1) Aki mesterséges termékenyítést végez, annak az inszeminálásról termékenyítési jegyet vagy termékenyítési naplót (a továbbiakban együtt: termékenyítési bizonylat) kell kiállítania, feltüntetve abban legalább

a) az állat tulajdonosának nevét, címét és az állat tartási helyét;

b) a nőivarú egyed azonosítóját és korcsoportját (pl. tehén, üsző megkülönböztetés);

c) a termékenyítés dátumát és időbeni sorszámát (első, ismételt termékenyítés);

d) a spermát adó apaállat azonosítóját (nevét, számát, központi lajstromszámát);

e) a sperma kiserelésén, illetve a kísérőiratán feltüntetett azonosítókat (spermatermelés helye, időpontja, termelési széria száma);

f) a bejegyzett inszeminátor nyilvántartási számát és sajátkezű aláírását.

(2)²⁹ A termékenyítési bizonylatot három példányban kell kiállítani. A tőpéldány az inszeminátornál marad, az első példány a tenyésztő (az állat tulajdonosa) vagy annak megbízottja birtokába kerül, a második példányt a forgalmazó mesterséges termékenyítő állomásra kell havonta és összesítve elküldeni. A mesterséges termékenyítő állomás az adatokat a 4. §-ban foglaltak szerint továbbítja. Szarvasmarhák esetében az inszeminátor és a saját állományban termékenyítő, a NÉBIH által működtetett Szarvasmarha Információs Rendszer (a továbbiakban: SZIR) szerinti termékenyítési bizonylatot állítja ki, és azt a SZIR előírásai szerinti gyakorisággal, a NÉBIH által megbízott területi mesterséges termékenyítési felelős (a továbbiakban: TER felelős) ellenőrzése mellett közvetlenül juttatja el a SZIR-hez.

(3)³⁰ A TER felelős feladata a NÉBIH által adott megbízás alapján az inszeminátorok és a saját állományban termékenyítők ellenőrzése, valamint a rendeletben előírt adatszolgáltatás megkövetelése.

(4) Az adatszolgáltatás elmulasztása a névjegyzékből való törlést vonja maga után.

(5) Lovaknál a lótenyésztési, azonosítási és nyilvántartási informatikai rendszer szerinti kancafedeztetési jegyzőkönyvet, szarvasmarháknál a SZIR bizonylatait, más fajoknál mesterséges termékenyítő állomások által rendelkezésre bocsátott, országosan egységes termékenyítési jegyet és munkanaplót kell vezetni, illetve kitölteni.

A mesterséges termékenyítő állomás üzemeltetésének felülvizsgálata

14. §

(1)³¹ A NÉBIH — minden év szeptember hó 30-ig — felülvizsgálja a mesterséges termékenyítő állomás engedélyezési és működési feltételeinek [2. § (1) bekezdés] fennállását. A felülvizsgálat a 2. számú mellékletben foglaltak szerint kiterjed a mesterséges termékenyítő állomás apaállat állományára és a már minősített sperma minőségére. A felülvizsgálat költségei az állomást terhelik.

(2)³² A felülvizsgálat alapján a NÉBIH határozatban

a) a mesterséges termékenyítő állomás működési engedélyét a következő felülvizsgálatig meghosszabbíthatja;

b) az engedély meghosszabbítását feltételekhez kötheti;

c) a mesterséges termékenyítő állomás üzemeltetési engedélyét visszavonhatja.

(3)³³ A NÉBIH minden év október 31-ig nyilvánosságra hozza a felülvizsgálat eredményét.

Az embrióátültetés

Az embrióátültető állomások

15. §

(1) E rendelet alkalmazásában

a) embrió: az állat korai fejlődési stádiuma, ameddig azt egy befogadó állatba át lehet ültetni;

b) embriósorozat: az az embrió mennyiség, amit ugyanattól az állattól, ugyanazon napon nyertek, amelyet összetartozó egységként minőségi és állategészségügyi bizonyítvánnyal láttak el, és amelyből részmennyiség is forgalmazható;

c) donor: az elismert tenyésztő szervezet által embrióátültetési programban petesejt, illetve embrió termelésre kijelölt nőivarú állat;

d) recipiens: nőivarú állat, amelyet embrióátültetési programban befogadóként használnak.

(2)³⁴ Az embrióátültető állomást üzemeltetési engedély alapján lehet működtetni. Az üzemeltetési engedélyt kérelem alapján a NÉBIH adja ki, ha az embrióátültető állomás

a) rendelkezik

1. a 4. számú mellékletben előírt személyi és műszaki feltételekkel,

2. elismert tenyésztő szervezettel az 5. § alapján kötött megállapodással;

b) donor és recipiens állománya — amennyiben a telephelyén azzal rendelkezik — állategészségügyi és tenyésztéshigiéniai szempontból megfelel a jogszabályi előírásoknak;

c) biztosítja a működés és az állatok állategészségügyi felügyeletét.

(3) Az embrióátültető állomás üzemeltetéséért felelős személy állatorvos vagy mezőgazdasági mérnök képesítéssel rendelkező személy lehet.

16. §

(1)³⁵ Az üzemeltetési engedélyre vonatkozó kérelmet a NÉBIH-hez kell benyújtani. A kérelemnek tartalmaznia kell

a) az engedélykérő megnevezését (céget), címét (telephelyét), valamint a létesítmény jellegét és címét (stabil vagy mozgóállomás);

b) a tevékenységi kört.

(2) A kérelemhez csatolni kell

a) a személyi és műszaki feltételek fennállását igazoló iratokat;

b) az állategészségügyi hatóság hozzájárulását.

17. §

(1) Az üzemeltetési engedély meghatározott tevékenységi körre vonatkozik.

(2) Az üzemeltetési engedéllyel rendelkezőnek a 15. § (2)—(3) bekezdésében és a 16. §-ban foglaltak változása esetén az üzemeltetési engedély módosítását kell kérnie.

(3)³⁶ Az elismert tenyésztő szervezet a NÉBIH-nél kezdeményezheti a kiadott üzemeltetési engedély visszavonását, ha az embrióátültető állomás nem a fajta tenyésztési szabályainak figyelembevételével végzi tevékenységét. A NÉBIH a 3. § (4) bekezdésében foglaltak szerint jár el.

18. §

(1) Az embrióátültető állomás petesejt, embrió termelésre olyan anyaállatot használhat, amelyet az elismert tenyésztő szervezet erre a célra kijelölt, vagy előzetesen elfogadott. Származásellenőrzés céljára megfelelő mintát kell a kijelölt laboratóriumba küldeni, vagy meggyőződni arról, hogy az anyaállat már rendelkezik vércsoportvizsgálati eredménnyel.

(2) A célpárosításhoz olyan, mesterséges termékenyítési engedéllyel rendelkező apaállat spermáját kell használni, amelyet az illetékes tenyésztő szervezet az embrió előállítására kijelölt.

19. §

(1) Az embrióátültető állomásnak legalább az alábbi nyilvántartásokat kell vezetnie:

a) a felhasznált hím- és nőivarú donorállat fajtája, kora, azonosítási száma, továbbá azok az adatok, amelyek az embrió és a született utód azonosítását biztosítják (termelési kódszám, donor vérkártya);

b) az embrióátültető állomás által végzett embriókinyerés vagy -átvétel helye, napja, darabszáma, az embrió kezelésének, elhelyezésének, raktározásának helye és módja;

c) az embrió minőségére vonatkozó adatok (kora, termékenyítési idő, fejlettségi stádium a nemzetközi osztályozás szerint).

(2) Az embrióátültető állomásnak az (1) bekezdés szerinti nyilvántartásokat öt évig meg kell őriznie.

20. §

A petesejtet, az embriót felkínálni a külön jogszabályban meghatározott, valamint a következő állategészségügyi feltételek biztosítása mellett akkor lehet, ha

a) az embrió és a petesejt kinyerése mozgó állomás esetében is állategészségügyileg ellenőrzött környezetben történt, és

b) az embrió egészséges tenyészállatoktól származik és minőségigazolással rendelkezik, továbbá

c) nem áll fenn fertőző állatbetegség átvitelének veszélye.

21. §

(1) A forgalomba hozott embrió minőségéért a forgalmazó felel. Az értékesítésnél az embriókat származásigazolásnak, a genetikai szülők vércsoportigazolásának és az embrióátültető állomás minőségigazolásának kell kísérnie.

(2)³⁷ Az embrió forgalomba hozatalának szabályszerűségét vitás esetekben a NÉBIH vizsgálja, melynek során a 10. § (3)—(4) bekezdésében foglaltak szerint járhat el.

22. §

(1) Petesejt- és embriónyerés, illetve -átültetés a Tv. 38. §-ában meghatározott feltételekkel végezhető.

(2) Az (1) bekezdés szerinti tevékenységet végzők képesítésére és nyilvántartásba vételére a 12. § (2), (3) bekezdésében foglaltakat kell alkalmazni azzal, hogy inszeminátori szakképesítés helyett embriológiai-embrióátültetési képzést kell érteni.

(3) A rendelet hatályba lépését követő kilencven napon belül a szakmai névjegyzékbe vételt az is kérheti, aki az előírt szakképesítéssel nem rendelkezik, de legalább e tevékenységi körben szerzett hároméves gyakorlatot igazol.

23. §

(1) Aki embrióátültetést végez, az embriók átvételéről, tárolásáról és átültetéséről részletes feljegyzést kell készítenie, amely embrióként tartalmazza az azonosíthatóság és a felhasználás (recipiens) adatait.

(2) Az embrióátültetésről három példányban bizonyítványt kell kiállítani. A tőpéldány az embrióátültetést végzőnél marad, az első példány a recipiens állat tulajdonosát illeti, a második példányt az illetékes tenyésztő szervezetnek kell egy hónapon belül megküldeni.

24. §³⁸

A NÉBIH évente felülvizsgálja az üzemeltetési engedéllyel rendelkező embrióátültető állomásoknál, az engedélyeztetési és működési feltételek fennállását. A felülvizsgálatot a rendelet 14. §-ában foglaltak alapján kell elvégezni.

25. §

A mesterséges termékenyítő és embrióátültető állomások nemzetközi bejegyeztetéséhez a 2. §-ban és a 15. § (2) bekezdésében foglaltakon túl a nemzetközi előírásokat és formai kötelezettségeket kell teljesíteni.

Ellenőrzés

26. §

(1)³⁹ A NÉBIH ellenőrzi a szaporítóanyagok termelése és a művi szaporító eljárások során a szaporodásbiológiai, a tenyésztéshigiéniai és minőségi előírások megtartását. Az ellenőrzés nem érinti a hatósági állatorvosnak az állategészségügyi jogszabályokban előírt ellenőrzési és intézkedési feladatait.

(2)⁴⁰ A NÉBIH eljárása során a Tv. 44. §-ának *a)* pontja szerinti vizsgálatnál a mintavételi egység:

a) vérvizsgálatnál egy cső vér;

b) szaporítóanyag-vizsgálatnál termelési szériánként egy adag szaporítóanyag, kivéve a mélyhűtött bikaspermát, ahol a mikrobiológiai vizsgálat igénye miatt egy milliliter, azaz négy darab 0,25 milliliter műszalma a mintavételi egység.

(3) Az ellenőrzéshez szükséges mintavételről jegyzőkönyvet kell készíteni.

Közzététel

27. §⁴¹

A NÉBIH a Mezőgazdasági és Élelmezésügyi Értesítőben közzé teszi

a) az üzemeltetési engedéllyel rendelkező mesterséges termékenyítő, illetőleg embrióátültető állomások listáját, az üzemeltetési engedély meghosszabbítását;

b) az inszeminátori és embrióátültető névjegyzék adataiból a nevet, a lakóhelyet, az állatfaji specializációt és a működési területet, valamint azok változását;

c)⁴² a NÉBIH által letiltott szaporítóanyag termelési tételeket;

d) szarvasmarha esetében a mesterséges termékenyítési engedéllyel rendelkező apaállatok listáját.

28. §

(1) Ez a rendelet 1994. július 1. napján lép hatályba.

(2)–(3)⁴³

1. számú melléklet a 39/1994. (VI. 28.) FM rendelethez

Mesterséges termékenyítő állomás üzemeltetésének engedélyezésére vonatkozó feltételek

1. A mesterséges termékenyítő állomásnak rendelkeznie kell

1.1 az állatok elhelyezésére alkalmas állatférőhelyekkel, beleértve az elkülönítési lehetőségeket;

1.2 spermavételi helyiséggel és berendezésekkel, elkülönített helyiséggel az eszközök tisztítására, fertőtlenítésére és sterilizálására;

1.3 helyiséggel és berendezésekkel a sperma feldolgozására;

1.4 spermatároló helyiséggel;

1.5 szarvasmarhák esetében a sperma huszonnyolc napig tartó karantén elkülönítésére szolgáló helyiséggel.

2. A létesítmény állategészségügyi szempontból zárt legyen, megakadályozva a telepen tartott apaállat állománynak más idegen állatokkal való érintkezését.

3. Az állatok elhelyezésére, a sperma vételére, előkészítésére és raktározására szolgáló helyiségek és berendezések könnyen tisztíthatók és fertőtleníthetők legyenek.

4. A mesterséges termékenyítő állomás rendelkezzen a friss és feldolgozás alatt álló sperma minőségének vizsgálatára alkalmas műszerekkel és berendezésekkel. (Ez legalább egy melegítő tárgyasztal, megfelelő felbontóképességű mikroszkóp, a mélyhűtéshez kriotechnikai eszköz és berendezés.)

2. számú melléklet a 39/1994. (VI. 28.) FM rendelethez

A mesterséges termékenyítő állomás apaállat állományának és a már minősített sperma minőségének felülvizsgálata

1.⁴⁴ A felülvizsgálatot megelőzően a NÉBIH a mesterséges termékenyítő állomás megrendelésére helyszíni mintavétellel ellenőrzi az apaállatoktól nyert friss és kisserelt sperma minőségi megfelelőségét. A felülvizsgálat mesterséges termékenyítő állomásonként az apaállatlétszám tizenöt százaléka, de legalább tíz — ennél kevesebb esetén valamennyi — állatra terjed ki.

2. Szarvasmarhát tartó mesterséges termékenyítő állomásokon meg kell vizsgálni az élő, utódvizsgálatokkal már minősített tenyészbikák szűrőpróbaszerűen kiválasztott, a tárgyévben mélyhűtött és kereskedelmi forgalomba kerülő spermaszériáját. Amennyiben a szűrőpróbaszerűen kiemelt széria minősége az előírt követelményeknek nem felel meg, a következők szerint kell eljárni:

2.1 a kifogásolt széria forgalmazását le kell tiltani;

2.2 a spermát adó apaállat további öt ejakulátumát meg kell vizsgálni, az előírástól eltérő szériákat le kell tiltani;

2.3⁴⁵ amennyiben a 2.2 pont szerinti vizsgálat során egynél több kifogásolható termelési széria van, a bika részletes diagnosztikai vizsgálatát kell elvégezni, és a spermavételt szüneteltetni kell. A spermavételt újraindítani a NÉBIH kedvező vizsgálati eredménye és engedélye alapján lehet.

3.⁴⁶ Amennyiben a reprezentatív mintavétel során a spermaszériák több mint húsz százaléka nem felel meg az előírásoknak és az technológiai, üzemeltetési hiányosságokkal hozható összefüggésbe, a NÉBIH a rendelet 3. §-ának (4) bekezdése szerint jár el.

3. számú melléklet a 39/1994. (VI. 28.) FM rendelethez

A mesterséges termékenyítésre használt bikákra és kanokra, továbbá azok spermájára vonatkozó előírások

I. A mesterséges termékenyítő állomásokra, a mesterséges termékenyítési engedéllyel rendelkező tenyészbikákra és tenyészkanokra vonatkozó állategészségügyi előírások

1. A tenyészbikákat a mesterséges termékenyítő állomásokon, illetve a saját teljesítményvizsgáló (a továbbiakban: STV) állomásokon, megőrző telepen hatósági állategészségügyi ellenőrzés alatt kell tartani a sperma vétele előtt legalább hat hónappal. Tenyészkanok esetében az állategészségügyi ellenőrzés ideje a spermavételt megelőző legalább három hónap. Ez időszak alatt a tenyészbikákat, tenyészkanokat természetes fedeztetésre nem szabad használni.

2. A forgalomba hozott spermát olyan tenyészbikáktól és tenyészkanoktól kell gyűjteni, amelyek a hatályos állategészségügyi jogszabályokban foglaltak szerinti gazdaságokban születtek, előállításuk, felnevelésük és tenyésztésbe állításuk az állategészségügyi előírások szerint történt.

3. A mesterséges termékenyítő állomások és az ott elhelyezett tenyészbikák, tenyészkanok az állategészségügyi jogszabályban, illetve a Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium⁴⁷ által meghatározott betegségektől, öröklődő genetikai ártalmaktól, kromoszóma rendellenességektől mentesek legyenek.
4. A spermatermelésben használt tenyészbikák és tenyészkanok egészségesek legyenek, spermájuk a termékenyítés útján átvihető kórokozó vagy fakultatív kórokozó mikroorganizmusokat ne tartalmazzon.
5. A spermatermelésbe állítás előtt minden tenyészbikát és tenyészkanat diagnosztikai eljárások alá kell vonni. A friss spermát mikrobiológiai diagnosztikai módszerekkel ellenőrizni kell a következő mikroorganizmusokra: *Corynebacterium pyogenes*, *Pseudomonas aeruginosa*, *staphylococcus*, *haemolyticus streptococcusok*, *Escherichia coli*, *Aspergillus fumigatus*, *Candida guilliermondii*.
6. A mesterséges termékenyítő állomás és a spermát adó tenyészbikák és tenyészkanok állandó szaporodásbiológiai kontroll és folyamatos állami állategészségügyi felügyelet alatt álljanak, a sperma vétele, feldolgozása, tárolása és felhasználása az állategészségügyi higiéniai előírások szerint történjen.
7. A mesterséges termékenyítő állomások dolgozóit zoonózisok szempontjából orvosi megfigyelés alá kell vonni a vonatkozó előírások szerint.
8. A mesterséges termékenyítő állomás területének járványvédelmét, a fertőzés megelőzését szolgáló létesítményekkel és intézkedésekkel kell megoldani.

II. A mélyhűtött bikaspermára vonatkozó előírások

- 1.1 A tenyészbikák fagyasztott spermáját felhasználásig folyékony nitrogénben, adagonkénti kiszerelésben kell tárolni, olyan csomagolási egységben, amely a folyékony nitrogénnel és a mikroorganizmusokkal való közvetlen érintkezéstől megóvjá. Minden spermaadagot a következők szerint kell azonosítani: a tenyészbika központi lajstromszáma, neve, a sperma gyűjtésének éve, hónapja, napja, a spermát előállító mesterséges termékenyítő állomás elnevezése.
 - 1.2 A tenyészbikák fagyasztott spermája legyen mentes az I/3. és 5. pontokban meghatározott fertőző betegségek kórokozóitól.
 - 1.3 A bikasperma hígítására és eltartására antibiotikum és egyéb olyan szer használata megengedett, amely a spermiumokra nem toxikus.
 - 1.4 A higiénikus körülmények között nyert és feldolgozott mélyhűtött bikasperma mikrobiológiai szempontból felolvasztás után is legyen tiszta.
- A felolvasztott, mélyhűtött bikasperma apathogén élő aerob baktérium tartalmának mennyiségi meghatározását és értékelését az ISO/TR 8607 szerint kell elvégezni.
- A mélyhűtött ejakulátum élő aerob szennyező baktériumtartalma cm³-enként legfeljebb 200 000 lehet.
- 1.5 Az átlagos fertilitású tenyészbikától származó mélyhűtött sperma egy adagjában legalább nyolcmillió élő, élénken előrehaladó mozgást végző spermium legyen a felolvasztás után. A

felolvasztás után a spermiumok legalább harmincöt százaléka élénken előrehaladó, egyenes vonalú mozgást mutasson.

1.6 A mélyhűtésre felhasznált ejakulátumban nem fordulhat elő húsz százaléknál nagyobb arányban rendellenes spermium, ideértve mind az elsőrendű, mint a másodrendű spermaelváltozásokat.

A mélyhűtött bikasperma felolvasztása után az akroszóma sérülések aránya nem haladhatja meg a tíz százalékot.

1.7 A mélyhűtött bikasperma felolvasztása után +45 °C-on 60 perc időtartamig vagy +4 °C-on 24 óra időtartamig végzett hőtűrőpróba során — a közvetlenül felolvasztás után kapott értékekhez képest — legfeljebb 20%-os minőségromlás megengedett.

2. Tárolási és forgalmazási előírások

2.1 A mélyhűtött bikaspermát az előállításától számított, az állategészségügyi hatóság által meghatározott idejű karantén tárolás után, minőségét ejakulátumként ismételt ellenőrizve szabad forgalomba hozni.

2.2 A mélyhűtött bikaspermát ejakulátumként elkülönítve, olyan biotárolókban (konténerekben) kell tárolni, amelyek egyszeri feltöltéssel a fagyasztott bikaspermát legalább tíz napig megvédik. A konténerbe töltött folyékony nitrogénnek három (V/V) százaléknál több oxigént nem szabad tartalmaznia. A folyékony nitrogént ismételt nem szabad felhasználni.

2.3 A bikasperma forgalmazása előtt — a vevő kívánságára — a termelési széria minőségét ismételt ellenőrizni kell. A minőségi értékeket a kiadási okmányon fel kell tüntetni. A szállítmányhoz minőségi bizonyítványt kell mellékelni, amelyen tételesen fel kell tüntetni: a bika központi lajstromszámát, nevét, az ejakulátumok termelési időpontját, a spermaadagok számát, a minőségvizsgálat eredményét.

III. A frissen nyert és a hígítással konzervált kanspermára vonatkozó követelmények

1.1 A frissen nyert kansperma fehéres színű legyen, a fajra jellemző szaggal és konzisztenciával. A spermában kocsonyaszerű szemcsék megengedettek. A feldolgozás során a kocsonyaszerű szemcséket el kell távolítani.

1.2 A frissen nyert kansperma egy cm³-e 0,15 milliárd spermiumot tartalmazzon, az ejakulátum térfogata legalább 100 cm³ legyen és legalább 70%-a élő, előrehaladó mozgást mutató spermiumot tartalmazzon.

1.3 A frissen nyert kanspermában 20% rendellenes spermium jelenléte megengedett, ebben legfeljebb 10% proximális citoplazmacseppet mutató spermium lehet. Nincs megengedve az olyan ejakulátum felhasználása, amely öröklött anomáliákat mutató spermiumokat tartalmaz (SME, Knobbed, Dag defekt).

1.4 Az átlagos fertilitású tenyészkantól származó, hígítással konzervált kansperma egy termékenyítéshez szükséges adagjában minimum $1,5 \times 10^6$ összes élő spermiumsejt legyen a felhasználáskor, és a spermiumok legalább 65%-a élénk, előrehaladó mozgást végezzen.

1.5 A tenyészkatok spermájának mentesnek kell lennie minden az I/3. és 5. pontokban felsorolt betegségek ágenseitől, kórokozó mikroorganizmusoktól és sarjadzó gombáktól.

1.6 A kansperma hígítására és tartósítására antibiotikum és minden egyéb olyan anyag használata megengedett, amely a spermiumokra nem toxikus.

1.7 A higiénikus körülmények között nyert és feldolgozott, hígítással konzervált kansperma mikrobiológiai szempontból a felhasználáskor is legyen tiszta. A hígítással konzervált ejakulátum élő aerob baktérium tartalma cm^3 -enként legfeljebb 300 000.

A nem patogén élő aerob baktériumok mennyiségi meghatározását és értékelését az MSZ 6891 szerint kell elvégezni.

2. A hígítással konzervált kansperma azonosítása, tárolása, forgalmazása és szállítása.

2.1 A hígítással konzervált kanspermát felhasználásig olyan csomagolási egységben kell tárolni, hogy az a szennyeződéstől, mikroorganizmusokkal való érintkezéstől és a hőmérsékletváltozásoktól megóvja. Minden spermaadagot a következők szerint kell azonosítani: a kan száma, neve, fajtája, a sperma gyűjtésének éve, hónapja, napja, a spermát előállító mesterséges termékenyítő állomás megnevezése.

2.2 A kansperma forgalmazása előtt — a vevő kívánságára — a termelési széria minőségét ismételten ellenőrizni kell. A minőségi értékeket a kiadási okmányon fel kell tüntetni. A szállítmányhoz minőségi bizonyítványt kell mellékelni, amelyen tételesen fel kell tüntetni: a kan számát, nevét, fajtáját, az ejakulátumok termelési időpontját, a spermaadagok számát, a minőségvizsgálat eredményét.

IV. A sperma termékenyítő képességének (fertilitás) megállapítása

1. A tenyészbikák spermáját termékenyítő képesség (fertilitás) szempontjából meg kell vizsgálni. A tenyészbikára jellemző fertilitási értéket az első ízben inszeminált nőivarú állatok visszaivarzás nélküli vemhesülési arányával kell jellemezni. A forgalomba kerülő sperma legyen jó minőségű és olyan tenyészbikától származzon, amelynek fertilitása rektális vemhességvizsgálattal ellenőrzött nőivarú állatokon legalább 45%, a 60—90 nap közötti NRR alapján pedig legalább 55% volt. A tenyészbikák fertilitását évente egy alkalommal a megelőző év vemhesülési adatainak alapján értékelni kell.

2. A kanok spermáját termékenyítőképeség szempontjából meg kell vizsgálni. A sperma termékenyítő képességét az első ízben inszeminált nőivarú sertések visszaivarzás nélküli vemhesülési arányával kell jellemezni. (Kíváncos, hogy ennek értéke elérje a 70%-ot.)

4. számú melléklet a 39/1994. (VI. 28.) FM rendelethez

Az embrióátültető állomás üzemeltetésének engedélyezésére vonatkozó feltételek

Műszaki feltételek

1. Az embrióátültető állomásnak olyan berendezésekkel kell rendelkezni, amelyek alkalmasak az embriók vizsgálatára, előkészítésére, csomagolására. (Ez legalább egy munkaasztal, egy mikroszkóp és egy kriotechnikai berendezés.)

2. Helyhez kötött embrióátültető állomásnak rendelkeznie kell

2.1 olyan helyiséggel, amelyben az embriókat kezelik, azon terület mellett, de attól elválasztva, amelyben az állatok az embriónyerés alatt tartózkodnak;

2.2 az embriók nyeréséhez és kezeléséhez használt eszközök és anyagok tisztítására, sterilizálására alkalmas helyiséggel, illetve berendezéssel.

3. Mozgó embrióátültető állomás esetében a gépjárművön elkülönített részt kell biztosítani

3.1 az embriók osztályozására, kezelésére;

3.2 azon anyagok és készülékek tárolására, amelyek az embriót adó, illetve befogadó állatokkal érintkeznek.

A mozgó embrióátültető állomásnak helyhez kötött létesítményben biztosítani kell az eszközök sterilizálását, továbbá az embrió mosófolyadék és az embrió kezeléséhez szükséges egyéb termékek előkészítését és raktározását.

Az embrióátültető állomás működésének szabályai

1. Az embrióátültető állomás az embriók előállítását, kinyerését, kimosását, előkészítését, raktározását és szállítását a következők szerint végezheti:

1.1 az embriókat könnyen tisztítható és fertőtleníthető helyiségekben kell kinyerni (kimosni);

1.2 állategészségügyi zárlat, karantén alá eső területeken embriókinyerés nem végezhető;

1.3 azokat az eszközöket, készülékeket, amelyek a kezelés során az embrióval vagy az állattal érintkezhetnek minden felhasználás előtt megfelelő módon fertőtleníteni, sterilizálni kell, vagy egyszer használatos eszközt kell alkalmazni;

1.4 a raktározó-tároló tartályokat minden feltöltés előtt megfelelő módon fertőtleníteni, az embriók göngyölegét ezen felül sterilizálni kell;

1.5 az alkalmazott hűtőeszközt egyidejűleg más állati termékhez nem szabad használni;

1.6 minden embriót tartalmazó kiserelési egységet, teli tartályt, szállító tartályt, csomagolást meg kell jelölni úgy, hogy abból a faj, fajta, az állat azonosítója, a kimosás időpontja és helye megállapítható legyen. Exportszállításhoz a nemzetközi azonosítást kell alkalmazni;

1.7 minden embriót tízszer meg kell mosni, minden alkalommal kicserélt embriókultúra oldatban, amelynek a nemzetközileg elismert eljárás szerint tripszint kell tartalmaznia. A mosófolyadék mindenkor a megelőző mosófolyadék százszoros hígításából áll. Az embriók kiemelésére és átvitelére mindenkor steril mikropipettát kell használni;

1.8 minden embriót az utolsó mosás után mikroszkóp alatt meg kell vizsgálni, hogy a zóna pellucida sértetlenségéről meggyőződjenek, és megállapítsák mentes-e káros szövetektől;

1.9 a friss állapotban fel nem használt, be nem ültetett embriókat lefagyasztás után termelési szériánként elkülönítve és csomagolva, felhasználásig felügyelet alatt kell tartani;

1.10 az embriókról exportfelajánlás esetére a nemzetközi tartalmi és formai feltételeknek megfelelő feljegyzést, jegyzőkönyvet, minőségi bizonyítványt kell kiállítani;

1.11 a mosó- és mosogatófolyadékból, az életképtelen embriókból és petesejtekből, az erre a célra kijelölt laboratóriumba mintát kell küldeni hatósági bakteriológiai, virológiai és mikológiai vizsgálatok céljára;

1.12 embriókat más állati termékkel együtt nem lehet raktározni. A raktározásról és kiszállításról expedálási naplót kell vezetni;

1.13 amennyiben a telepen donor, illetve recipiens állatokat is tartanak, a kötelező állategészségügyi vizsgálatok eredményeit az állategészségügyi előírások szerint kell gyűjteni és archiválni;

1.14 az eladott kereskedelmi embriókhoz — a vevő kérésére — felolvasztási, felhasználási technológiát kell mellékelni.

¹ Az 1. § (3) bekezdését a 49/2007. (VI. 26.) FVM rendelet 14. § (1) bekezdése iktatta be. E módosító rendelet 13. § (1) bekezdése alapján azok a természetes és jogi személyek, illetve jogi személyiséggel nem rendelkező gazdasági társaságok, amelyek a 39/1994. (VI. 28.) FM rendelet szerinti hazai bejegyzett mesterséges termékenyítő állomással együttműködve 2007. július 4-én már végeznek sperma raktározást, illetve sperma értékesítést, legkésőbb ezen időpontot követő 90. naptól a 49/2007. (VI. 26.) FVM rendelet 3. §-a szerinti engedély alapján végezhetik e tevékenységüket.

² Lásd a 49/2007. (VI. 26.) FVM rendeletet.

³ A 2. § (1) bekezdés nyitó szövegrésze a 19/2014. (III. 12.) VM rendelet 4. § a) pontja szerint módosított szöveg.

⁴ A 2. § (1) bekezdésének új b) pontját a 100/1997. (XII.10.) FM rendelet 1. §-a iktatta be, s egyidejűleg az eredeti b)-c) pont jelölését c)-d) pontra változtatta, s az eredeti d) pontot hatályon kívül helyezte.

⁵ A 2. § (3) bekezdése a 19/2014. (III. 12.) VM rendelet 4. § b) pontja szerint módosított szöveg.

⁶ A 3. § (3) bekezdése a 19/2014. (III. 12.) VM rendelet 4. § c) pontja szerint módosított szöveg.

⁷ A 3. § (4) bekezdése a 19/2014. (III. 12.) VM rendelet 4. § d) pontja szerint módosított szöveg.

⁸ A 7. § (1) bekezdés nyitó szövegrésze a 19/2014. (III. 12.) VM rendelet 4. § d) pontja szerint módosított szöveg.

⁹ A 7. § (1) bekezdés c) pontja a 19/2014. (III. 12.) VM rendelet 4. § d) pontja szerint módosított szöveg.

¹⁰ A 7. § (2) bekezdése a 19/2014. (III. 12.) VM rendelet 4. § e) pontja szerint módosított szöveg.

¹¹ A 7. § (3) bekezdése a 19/2014. (III. 12.) VM rendelet 4. § d) pontja szerint módosított szöveg.

- ¹² A 9. § (1) bekezdésének bevezető szövegrésze a 49/2007. (VI. 26.) FVM rendelet 14. § (2) bekezdésével megállapított szöveg.
- ¹³ A 9. § (2) bekezdése a 19/2014. (III. 12.) VM rendelet 4. § d) pontja szerint módosított szöveg.
- ¹⁴ A 10. § (1) bekezdésének bevezető szövegrésze a 49/2007. (VI. 26.) FVM rendelet 14. § (3) bekezdésével megállapított szöveg.
- ¹⁵ A 10. § új (2) bekezdését a 78/2000. (X. 11.) FVM rendelet 1. §-a iktatta a szövegbe, s egyidejűleg az eredeti (2)-(4) bekezdés számozását (3)-(5) bekezdésre módosította.
- ¹⁶ A 10. § (3) bekezdése a 19/2014. (III. 12.) VM rendelet 4. § d) pontja szerint módosított szöveg.
- ¹⁷ A 10. § (4) bekezdése a 19/2014. (III. 12.) VM rendelet 4. § f) pontja szerint módosított szöveg.
- ¹⁸ A 10. § (5) bekezdése a 19/2014. (III. 12.) VM rendelet 4. § f) pontja szerint módosított szöveg.
- ¹⁹ A 11. §-t a 129/2004. (VIII. 25.) FVM rendelet 10. §-a, a 11. §-t megelőző alcímet a 118/2008. (V. 8.) Korm. rendelet 7. §-ának 18. pontja hatályon kívül helyezte.
- ²⁰ A 12. § és az előtte lévő címe a 78/2000. (X. 11.) FVM rendelet 3. §-ával megállapított szöveg.
- ²¹ A 12. § (1) bekezdés b) pontja a 19/2014. (III. 12.) VM rendelet 4. § g) pontja szerint módosított szöveg.
- ²² A 12. § (2) bekezdés nyitó szövegrésze a 19/2014. (III. 12.) VM rendelet 4. § h) pontja szerint módosított szöveg.
- ²³ A 12. § (3) bekezdése a 19/2014. (III. 12.) VM rendelet 4. § i) pontja szerint módosított szöveg.
- ²⁴ A 12. § (3) bekezdés c) pontja a 19/2014. (III. 12.) VM rendelet 4. § k) pontja szerint módosított szöveg.
- ²⁵ A 12. § (4) bekezdése a 19/2014. (III. 12.) VM rendelet 4. § j) pontja szerint módosított szöveg.
- ²⁶ A 12. § (5) bekezdése a 19/2014. (III. 12.) VM rendelet 4. § j) pontja szerint módosított szöveg.
- ²⁷ A 12. § (6) bekezdése a 19/2014. (III. 12.) VM rendelet 4. § d) és l) pontja szerint módosított szöveg.
- ²⁸ A 13. § a 78/2000. (X. 11.) FVM rendelet 4. §-ával megállapított szöveg.
- ²⁹ A 13. § (2) bekezdése a 19/2014. (III. 12.) VM rendelet 4. § d) pontja szerint módosított szöveg.
- ³⁰ A 13. § (3) bekezdése a 19/2014. (III. 12.) VM rendelet 4. § d) pontja szerint módosított szöveg.
- ³¹ A 14. § (1) bekezdése a 19/2014. (III. 12.) VM rendelet 4. § f) pontja szerint módosított szöveg.
- ³² A 14. § (2) bekezdés nyitó szövegrésze a 19/2014. (III. 12.) VM rendelet 4. § d) pontja szerint módosított szöveg.

- [33](#) A 14. § (3) bekezdése a 19/2014. (III. 12.) VM rendelet 4. § f) pontja szerint módosított szöveg.
- [34](#) A 15. § (2) bekezdés nyitó szövegrésze a 19/2014. (III. 12.) VM rendelet 4. § d) pontja szerint módosított szöveg.
- [35](#) A 16. § (1) bekezdés nyitó szövegrésze a 19/2014. (III. 12.) VM rendelet 4. § b) pontja szerint módosított szöveg.
- [36](#) A 17. § (3) bekezdése a 19/2014. (III. 12.) VM rendelet 4. § c) és f) pontja szerint módosított szöveg.
- [37](#) A 21. § (2) bekezdése a 19/2014. (III. 12.) VM rendelet 4. § d) pontja szerint módosított szöveg.
- [38](#) A 24. § a 19/2014. (III. 12.) VM rendelet 4. § f) pontja szerint módosított szöveg.
- [39](#) A 26. § (1) bekezdése a 19/2014. (III. 12.) VM rendelet 4. § f) pontja szerint módosított szöveg.
- [40](#) A 26. § (2) bekezdés nyitó szövegrésze a 19/2014. (III. 12.) VM rendelet 4. § f) pontja szerint módosított szöveg.
- [41](#) A 27. § nyitó szövegrésze a 19/2014. (III. 12.) VM rendelet 4. § f) pontja szerint módosított szöveg.
- [42](#) A 27. § c) pontja a 19/2014. (III. 12.) VM rendelet 4. § d) pontja szerint módosított szöveg.
- [43](#) A 28. § (2)–(3) bekezdését a 118/2008. (V. 8.) Korm. rendelet 7. §-ának 18. pontja hatályon kívül helyezte.
- [44](#) A 2. számú melléklet 1. pontja a 19/2014. (III. 12.) VM rendelet 4. § d) pontja szerint módosított szöveg.
- [45](#) A 2. számú melléklet 2. pont 2.3 alpontja a 19/2014. (III. 12.) VM rendelet 4. § d) pontja szerint módosított szöveg.
- [46](#) A 2. számú melléklet 3. pontja a 19/2014. (III. 12.) VM rendelet 4. § d) pontja szerint módosított szöveg.
- [47](#) Lásd az 1998: XXXVI. törvény 2. §-a (1) bekezdésének d) pontját.